

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060103

DOM
2015-11-11
Stockholm

Mål nr
M 3742-15

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2015-03-31 i mål M 4843-14, se bilaga

KLAGANDE

Berg Grus Sand Småland AB

Ombud: E-B E P

MOTPART

Länsstyrelsen Kalmar län

SAKEN

Villkor för täktverksamhet på fastigheterna X och Y i Vimmerby kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen ändrar villkor 6 till följande lydelse.

6. Buller från verksamheten, inklusive transporter inom verksamhetsområdet, ska begränsas och får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än nedanstående värden.

Måndag – fredag kl. 07-18	50 dBA ekvivalent
Lördag, söndag och helgdag kl. 07-18	45 dBA ekvivalent
Kvällstid kl. 18-22	45 dBA ekvivalent
Nattetid kl. 22-07	40 dBA ekvivalent

Nattetid ska dessutom gälla att momentanvärden får uppgå till högst 55 dBA.

Dok.Id 1238804

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

Kontroll av buller ska ske inom ett år från det att verksamheten är igångsatt, därefter så snart det har skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer, samt i samband med klagomål efter tillsynsmyndighetens bestämmande.

Uppföljning av ljudnivå ska framgå av kontrollprogram där mätmetoder, mätpunkter, mätfrekvens och utvärderingsmetoder ska anges. Kontroll ska ske antingen genom immissionsmätningar eller genom närfältsmätningar och beräkningar vid berörda bostäder. Ekvivalentvärden ska beräknas för de tider då verksamheten faktiskt pågår.

2. Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet i övrigt.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Berg Grus Sand Småland AB (bolaget) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra mark- och miljödomstolens dom på så sätt att villkor 6 och villkor 7 ska få följande lydelse.

Villkor 6

Buller från verksamheten, inklusive transporter inom verksamhetsområdet, ska begränsas och får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än nedanstående värden.

<i>Måndag – fredag kl. 07-18</i>	<i>50 dB(A) ekvivalent</i>
<i>Lördag, söndag och helgdag kl. 07-18</i>	<i>45 dB(A) ekvivalent</i>
<i>Kvällstid kl. 18-22</i>	<i>45 dB(A) ekvivalent</i>
<i>Nattetid kl. 22-07</i>	<i>40 dB(A) ekvivalent</i>

Nattetid ska dessutom gälla att momentanvärden får uppgå till högst 55 dB(A).

Kontroll av buller ska ske inom ett år från det att verksamheten är igångsatt, därefter så snart det har skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer, samt efter klagomål. *Om något av angivna värden överskrids vid kontroll ska omedelbara åtgärder vidtas så att värdet kan klaras senast vid den tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer. Villkoret ska anses vara uppfyllt om verksamheten vid den av tillsynsmyndigheten bestämda tidpunkten klarar de angivna värdena. Begränsningsvärdena ovan får inte vid något tillfälle överstigas med mer än 5 dB(A).*

Uppföljning av ljudnivå ska framgå av kontrollprogram där mätmetoder, mätpunkter, mätfrekvens och utvärderingsmetoder ska anges. Kontroll ska ske antingen genom immissionsmätningar eller genom närfältsmätningar och beräkningar vid berörda bostäder. Ekvivalentvärden ska beräknas för de tider då verksamheten pågår.

Villkor 7

Täktverksamheten, förutom lastning och transporter, får endast bedrivas vardagar kl. 07.00 – 17.00. Tillsynsmyndigheten får medge undantag under kortare perioder.

Sprängning får ske helgfri måndag – fredag kl. 08.00 – 16.00. Tillsynsmyndigheten får medge undantag under kortare perioder.

Under perioden 1 juni till 31 augusti får endast uttransporter ske från verksamheten.

Utlastning och transport av material får ske måndag-fredag kl. 07-18. *Vid beredskapsbehov eller liknande får transport av material även ske under andra tider.*

Länsstyrelsen Kalmar län har medgett bolagets yrkande såvitt avser ändring av bullernivåerna men motsatt sig yrkandena i övrigt.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bolaget har anfört i huvudsak följande.

När det gäller villkor 6 har mark- och miljödomstolen genomgående sänkt begränsningsvärdena med 5 dBA för verksamhet som bedrivs efter den 1 januari 2016 i förhållande till det som bolaget yrkat. Det är också 5 dBA lägre än vad som gäller för flertalet tillståndsgivna täkter i Sverige. Av mark- och miljödomstolens motivering framgår bl.a. att borrhning, skutknackning och förkrossning är av sådan särskilt störande karaktär att den ekvivalenta ljudnivån dagtid ska sänkas till 45 dBA. Denna nivå är enligt domstolen mer miljömässigt motiverad för täkter belägna i ”övrigt opåverkat skogs- och jordbrukslandskap med gles bostadsbebyggelse”.

Bolaget ställer sig frågande till domstolens resonemang. Området utgör enligt bolagets uppfattning inte något ostört och opåverkat område. Området ligger inte heller i närheten av naturreservat, Natura 2000-områden eller områden av riksintresse för naturvård eller friluftsliv där det kan finnas särskilt intresse av ostördhet eller tystnad. Området är inte heller utpekade i översiktsplanen såsom ett tyst område eller planlagt fritidshusområde. Skogs- och jordbrukslandskap är däremot enligt bolagets uppfattning per definition påverkade. Detta är tydligt även i Alsta-området. Vid syn på plats uppmärksammades bl.a. att det någonstans i närområdet användes en skogs- eller jordbruksmaskin och det framkom även att det vid angränsande bostäder frekvent kunde höras buller genererat från verksamhet på ett närliggande större jordbruk.

Mark- och miljödomstolen har vidare fastställt ett bullervillkor med en konstruktion som innebär att varje överträdelse kan medföra en anmälan till polis eller åklagare. Eftersom bullervillkoret dessutom har en gränsvärdeskonstruktion innebär villkoret en mycket omfattande skärpning av tidigare villkor. Mark- och miljööverdomstolen har i mål nr M 10649-14 betonat att det är miljöbalkens hänsynsregler som är grundläggande och att villkor måste formuleras samt begränsningsvärden utformas på

ett lämpligt sätt och efter överväganden i varje enskilt fall. Bolaget anser inte att det är rimligt att varje enskild överträdelse ska kunna leda till åtalsanmälan. Den av bolaget föreslagna lydelsen uppfyller de krav på tydlighet, förutsebarhet och rättssäkerhet som ställs i praxis samtidigt som verksamhetsutövaren får ett visst handlingsutrymme.

När det gäller villkor 7 finns det behov av att kunna leverera ut material vid beredskapsbehov som t.ex. vid vattenläckor, saneringsåtgärder, skyfall och oförutsedda väderomslag som resulterar i blixthalka. I denna typ av situationer finns det inte utrymme för att invänta ett besked från tillsynsmyndigheten. Den av bolaget föreslagna lydelsen av sista stycket i villkor 7 är avsedd för exceptionella händelser och det bör påpekas att utlastning och transport inte utgör de mer tongivande bullerkomponenterna i verksamheten.

Länsstyrelsen Kalmar län har anfört i huvudsak följande.

Om verksamheten ska tillåtas ser länsstyrelsen ingen uppenbar anledning att sänka begränsningsvärden för buller så som mark- och miljödomstolen gjort i sin dom. Däremot anser länsstyrelsen att villkoret bör formuleras som begränsningsvärden enligt Naturvårdsverkets rapport 6538:

måndag-fredag kl 07-18	50 dB(A)
lördag, söndag, helgdag kl 07-18	45 dB(A)
kvällstid kl 18-22	45 dB(A)
nattetid kl 22-06	40 dB(A)

Av bolaget föreslagen formulering om åtgärder och uppföljning vid överskridande bör utgå då detta i praktiken innebär att villkoret motsvarar ett riktvärde.

Vad gäller villkor 7 motsätter sig länsstyrelsen delvis bolagets villkorsformulering på så sätt att det bör skrivas in att undantag får medges andra tider, exempelvis högst 12 tillfällen per år och maximalt en transport per tillfälle. Bolagets föreslagna villkorsformulering ger för stort utrymme för olika tolkningar.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL*Bullernivåerna*

Naturvårdsverket har i sin vägledning om industri och annat verksamhetsbuller, rapport 6538, angett vissa riktvärden i form av ljudnivåer som bör gälla utomhus vid bland annat bostäder. Riktvärdena är avsedda som utgångspunkt och vägledning för den bedömning som ska göras i varje enskilt fall. Enligt riktvärdena gäller 50 dBA dagtid, 45 dBA kvällstid samt lördag, söndag och helgdag samt 40 dBA under natten.

Länsstyrelsen har anfört att det inte finns någon uppenbar anledning att sänka begränsningsvärdena för buller så som mark- och miljödomstolen gjort i sin dom. Villkoret bör, enligt länsstyrelsen, formuleras som begränsningsvärden i enlighet med Naturvårdsverkets vägledning, rapport 6538.

Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömning.

Det bolaget yrkat beträffande bullernivåerna ligger inom ramen för de ovan nämnda riktvärdena i Naturvårdsverkets vägledning. Mark- och miljödomstolen har som skäl för att frångå riktvärdena angett att buller från bergtäkten såvitt avser borring, skutknackning och förkrossning är av sådan särskilt störande karaktär att den ekvivalenta ljudnivån dagtid ska sänkas till 45 dB(A). Denna nivå är enligt mark- och miljödomstolens uppfattning mer miljömässigt motiverad och relevant för täkter som är belägna i ett i övrigt opåverkat skogs- och jordbrukslandskap med gles bostadsbebyggelse.

I skogs- och jordbrukslandskap, som det är fråga om här, bedrivs ofta näringar som kräver maskiner och fordon som periodvis bidrar till höga ljudnivåer. Utredningen i målet ger inte stöd för att nu aktuellt område skulle utgöra en avvikelse från detta. Det framgår visserligen av Naturvårdsverkets vägledning att för vissa ljudkaraktärer som är särskilt störningsframkallande kan riktvärdena behöva sänkas. De exempel som anges i vägledningen är nitningsarbete, lossning av metallskrot och liknande buller. Det har i målet inte framkommit att borring, skutknackning eller förkrossning skulle orsaka

buller av sådan karaktär att riktvärdena ska sänkas. Mark- och miljööverdomstolen finner vid en sammanvägd bedömning inte skäl att frångå de riktvärden som Naturvårdsverket angett i sin vägledning.

Av Naturvårdsverkets vägledning framgår att dagtid ska omfatta tiden mellan 06.00 och 18.00. Bolaget har angett att detta bör framgå av det villkor som Mark- och miljööverdomstolen beslutar om. Med hänsyn till hur bolaget formulerat sitt yrkande, nämligen att dagtiden ska börja 07.00, saknar Mark- och miljööverdomstolen möjlighet att anpassa dagtiden till de tider som anges i vägledningen.

Vad bolaget yrkat beträffande bullernivåerna ligger inom ramen för värdena i Naturvårdsverkets vägledning och yrkandet ska därför bifallas. Mark- och miljööverdomstolens dom ska därför ändras i enlighet härmed.

Åtgärder och uppföljning vid överskridande

När det gäller åtgärder och uppföljning vid överskridande har bolaget yrkat att villkor 6 ska innehålla en formulering som anger att om någon av bullernivåerna överskrids vid kontroll ska omedelbara åtgärder vidtas så att värdet kan klaras senast vid den tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer. Villkoret ska då anses vara uppfyllt om verksamheten vid den av tillsynsmyndigheten bestämda tidpunkten klarar de angivna värdena. Begränsningsvärdena får inte vid något tillfälle överstigas med mer än 5 dB(A).

Länsstyrelsen har motsatt sig den av bolaget föreslagna ändrade lydelsen. Enligt länsstyrelsen innebär denna att villkoret kommer att få karaktären av riktvärde.

Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömning.

Mark- och miljööverdomstolen har tidigare slagit fast att användningen av begreppet riktvärde ska utmönstras i villkor som innehåller begränsningsvärden och att ramarna för kontrollen av begränsningsvärden ska anges i villkor. Grundläggande rättssäkerhetskrav innebär att villkoren ska utformas på ett så tydligt sätt att det inte

råder någon tvekan om innebörden av villkoret, varken för tillståndshavaren som ska följa det, eller för tillsynsmyndigheten som ska kontrollera efterlevnaden. Det ska således finnas en såväl faktisk som rättslig möjlighet att uppfylla villkoret (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 22 juli 2015 i mål nr M 10649-14).

Mark- och miljööverdomstolen har ovan funnit att bullernivåerna ska bestämmas i enlighet med vad bolaget yrkat. Dessa nivåer innebär att bolaget erhållit ett visst handlingsutrymme innan straffsanktionering inträder. Något skäl att därutöver ge bolaget ytterligare utrymme finns inte. Den föreslagna lydelsen skulle dessutom innebära att begränsningsvärdena när det gäller buller i praktiken får karaktären av riktvärden.

Sammantaget finner Mark- och miljööverdomstolen inte skäl att ändra villkor 6 i denna del. Villkorets lydelse när det gäller åtgärder och uppföljning vid överskridande ska därför stå fast.

Utlastning och transport vid beredskapsbehov

Bolaget har när det gäller villkor 7 föreslagit en ändring av villkorets sista stycke som innebär att vid beredskapsbehov ska utlastning och transport kunna ske på andra tider än måndag – fredag 07.00 - 18.00. Detta till skillnad från vad som anges i mark- och miljödomstolens dom om att tillsynsmyndigheten får medge undantag under kortare perioder.

Länsstyrelsen har motsatt sig den av bolaget föreslagna lydelsen. Länsstyrelsen har ansett att villkorsformuleringen ger för stort utrymme för olika tolkningar. Enligt länsstyrelsen bör det skrivas in att undantag får medges andra tider, exempelvis högst 12 tillfällen per år och maximalt en transport per tillfälle.

Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömning.

Den av bolaget föreslagna ändrade lydelsen ger en för vid handlingsram och det finns en risk för att villkoret, med denna formulering, kan komma att tolkas på ett mer

extensivt sätt än som avsetts. Mark- och miljööverdomstolen finner inte heller skäl att skriva in antalet undantag som kan medges under ett år, på det sätt länsstyrelsen föreslagit.

Liksom beträffande villkor 6 har bolaget angett att vad som i Naturvårdsverkets vägledning anges om dagtid, nämligen att dagtid omfattar tiden mellan 06.00 – 18.00, ska framgå av det villkor som Mark- och miljööverdomstolen beslutar. Med hänsyn till hur bolagets yrkande är utformat saknas möjlighet att anpassa dagtiden till vad som anges i vägledningen.

Villkor 7 ska således stå fast.

Sammanfattning

Mark- och miljööverdomstolen bifaller således överklagandet såvitt avser bullernivåer men avslår överklagandet såvitt avser åtgärder och uppföljning vid överskridande (villkor 6) samt undantag vad avser utlastning och transport vid beredskapsbehov (villkor 7).

Övrigt

Mark- och miljööverdomstolen förordnade i beslut den 27 maj 2015 att mark- och miljödomstolens dom skulle gälla omedelbart utan hinder av att den inte vunnit laga kraft. Beslutet angavs gälla till dess frågan avgjorts genom dom eller beslut som har vunnit laga kraft eller rätten har bestämt något annat. Genom denna dom, som vinner laga kraft samma dag som den ges, gäller ovan nämnda beslut inte längre.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Per-Anders Broqvist, hovrättsråden Gösta Ihrfelt, referent, och Malin Wik samt tekniska rådet Mikael Schultz.

Föredragande har varit hovrättsrådet Gösta Ihrfelt.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2015-03-31
meddelad i
Växjö

Mål nr M 4843-14

KLAGANDE

Berg Grus Sand Småland AB
388 99 Påryd

Ombud: E-B E P

MOTPARTER

1. A E

2. D F

3. M F

4. D G

5. W G

6. S J

Dok.Id 319589

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:30 -

7. F J

8. M K P

9. Länsstyrelsen Kalmar län

10. E P

11. K S

12. P-O S

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen, miljöprövningsdelegationen, i Kalmar läns beslut den 28 oktober 2014, dnr 551-1914-14, se bilaga 1

SAKEN

Tillstånd till täktverksamhet på fastigheterna X och Y i Vimmerby kommun

DOMSLUT

Tillstånd

Mark- och miljödomstolen bifaller överklagandet och lämnar Berg Grus Sand Småland AB tillstånd till fortsatt och utvidgad täkt av berg, grus och sand på fastigheterna X och Y i Vimmerby kommun inom det område som framgår av täktplanekarta TP1 i ansökan.

Tillståndet omfattar ett totalt uttag av 300 000 ton berg och 50 000 ton sand och grus med ett maximalt årligt uttag om 100 000 ton.

Tillståndet upphör att gälla den 31 mars 2020.

Villkor

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten, inbegripet skyddsåtgärder för att minska störningarna till omgivningen, bedrivas i huvudsak i enlighet med vad bolaget har angett i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet.
2. Avbaning och brytning i det utökade området får inte påbörjas förrän allt berg i den sydvästra delen av den befintliga täkten lossprängts.
3. Senast tre år innan täktverksamheten beräknas upphöra ska verksamhetsutövaren lämna in en detaljerad efterbehandlingsplan till tillsynsmyndigheten, upprättad i samråd med markägare och tillsynsmyndighet. Samtliga efterbehandlingsåtgärder ska vara slutförda senast 3 år efter avslutad täktverksamhet.
4. Gränserna för verksamhets- och brytningsområdet ska utmärkas i terrängen på väl synligt sätt och markeringarna får under exploateringstiden inte rubbas eller döljas.
5. På avsnitt med olycksfallsrisker ska allmänheten tydligt uppmärksammas på riskerna att beträda området.
6. Buller från verksamheten, inklusive transporter inom verksamhetsområdet, ska begränsas och får efter den 1 januari 2016 inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än nedanstående värden.

Måndag – fredag kl 07-18	45 dBA ekvivalent
Lördag, söndag och helgdag kl 07-18	40 dBA ekvivalent
Nattetid kl 22-07	35 dBA ekvivalent

Fram till och med den 31 december 2015 får ekvivalentvärdena ovan överskridas med maximalt 5 dBA.

Nattetid ska dessutom gälla att momentanvärden får uppgå till högst 55 dBA.

Kontroll av buller ska ske inom ett år från det att verksamheten är igångsatt, därefter så snart det har skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer, samt i samband med klagomål efter tillsynsmyndighetens bestämmande.

Uppföljning av ljudnivå ska framgå av kontrollprogram där mätmetoder, mät-punkter, mätfrekvens och utvärderingsmetoder ska anges. Kontroll ska ske antingen genom immissionsmätningar eller genom närfältsmätningar och beräkningar vid berörda bostäder. Ekvivalentvärden ska beräknas för de tider då verksamheten faktiskt pågår.

7. Tåktverksamheten, förutom lastning och transporter, får endast bedrivas vardagar kl 07.00-17.00. Tillsynsmyndigheten får medge undantag under kortare perioder.

Sprängning får ske helgfri måndag - fredag kl. 08.00-16.00. Tillsynsmyndigheten får medge undantag under kortare perioder.

Under perioden 1 juni till 31 augusti får endast uttransporter ske från verksamheten.

Utlastning och transport av material får ske måndag - fredag kl. 07.00- 18.00. Tillsynsmyndigheten får medge undantag under kortare perioder.

8. Före varje sprängning ska berörda alltid informeras om tidpunkt för sprängning. Vilka som ska informeras och hur informationen ska ges ska fastställas i kontrollprogrammet.
9. Markvibrationer till följd av sprängning mätt enligt SS4604866, ska uppgå till högst 4 mm/s vid majoriteten av sprängningarna per kalenderår och får inte överstiga 6 mm/s i kringliggande bostäder.

Vibrationer ska mätas som toppvärde i sockel på bottenvåning. Mätmetoder, mätpunkter, mätfrekvens och utvärderingsmetoder ska i övrigt framgå av kontrollprogrammet.

10. Luftstötstång till följd av sprängningar ska uppgå till högst 120 Pa (frifältsvärde) vid majoriteten av sprängningarna och får inte överstiga 150 Pa vid bostäder. Mätning ska ske i enlighet med Svensk standard SS 02 52 10. Mätmetoder i övrigt, mätpunkter, mätfrekvens och utvärderingsmetoder ska i övrigt framgå av kontrollprogrammet.

11. För att begränsa damning ska följande åtgärder vidtas:

Bevattnings- och ev. dammbindning genom saltning ska ske av upplag, transportvägar och utgående lass.

Borrutrustning ska vara försedd med dammsugare för uppsamling av damm.

Sprinklersystem med vatten ska användas på de delar av kross- eller sorteringsanläggning som dammar, alternativt kapslat utförande med stoftavskiljande utsug.

12. Kemiska produkter, som inte förvaras i ADR-klassad förvaringstank, ska lagras på ogenomsläpplig invallad yta. Invallningen ska vara försedd med tak eller regnskydd. Uppsamlingsvolymen ska minst motsvara den största behållarens volym samt 10 % av övrig förvarad volym.

13. Tankning av fordon och maskiner får endast ske på yta där spridning av drivmedel förhindras eller om mobila spilltråg används som skydd. Rutiner och beredskap ska finnas i händelse av spill eller läckage. Saneringsutrustning ska finnas lättillgänglig inom verksamhetsområdet.

14. När täkten efterbehandlas ska bergväggar och bottenplan rensas från lösa stenar. Efterbehandlingen ska i övrigt utföras så att bergväggar högre än 2 meter rensas från löst liggande massor ovanpå, i en bredd av minst 2 meter, varpå

block med 0,3 meters mellanrum läggs upp som framkomsthindrande rad. Bergväggar lägre än 5 meter får alternativt släntas med en släntlutning om minst 1:3.

15. För verksamheten ska finnas ett kontrollprogram, som möjliggör en bedömning av om villkoren följs. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Kontrollprogrammet ska inges till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter att tillståndet tagits i anspråk. Kontrollprogrammet ska därefter revideras vid behov av tillståndsinnehavaren efter samråd med tillsynsmyndigheten.

Säkerhet

Tillståndet är för sin giltighet beroende av att sökanden ställer en ekonomisk säkerhet på 520 000 kr för uppfyllandet av de villkor som meddelats ovan. Säkerheten ska inges till och godkännas av Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Kalmar län.

Igångsättningstid

Brytning inom det utökade området ska ha påbörjats inom tre år från det att tillståndet vunnit laga kraft. I annat fall upphör tillståndet att gälla.

Verkställighetsförordnande

Mark- och miljödomstolen avslår bolagets yrkande om verkställighetsförordnande.

Ianspråktagande och upphävande

När tillståndet enligt denna dom vinner laga kraft, upphör tidigare tillstånd i Länsstyrelsens i Kalmar län beslut den 9 mars 2010 med dnr 551-535-09 att gälla.

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Kalmar län meddelade i beslut den 9 mars 2010, dnr 551-5315-09, tillstånd till LBC-Bolagen Nordöstra Götaland AB (numera Berg Grus Sand Småland AB) till nuvarande och utökad brytning av grus och berg samt återvinning och mellanlagring av inerta schaktmassor på fastigheten X i Vimmerby kommun. Tillståndet medger ett uttag om högst 350 000 ton berg under tillståndets giltighetstid, varav grus utgör cirka 25 000 ton. Tillståndet gäller till och med den 31 mars 2022.

Miljöprövningsdelegationen har i det nu överklagade beslutet avslagit Berg Grus Sand Småland AB:s ansökan om utökning av den tidigare prövade verksamheten till att omfatta även ett område inom fastigheten Y. Ansökan avser en tillståndstid om 5 år från beslutsdatum med en sammanlagd kvantitet om 300 000 ton berg samt 50 000 ton sand och grus, utan begränsning av årsuttaget.

YRKANDEN M.M.

Berg Grus Sand Småland AB överklagar miljöprövningsdelegationens avslagsbeslut och yrkar att tillstånd ska meddelas i enlighet med ansökan. Bolaget anför i huvudsak följande.

Bakgrund

Bergmaterialet i Alsta håller en god kvalitet och bergtäkten är även fortsättningsvis viktig för regionens försörjning av krossat berg. Mot bakgrund av de synpunkter som kom in under samrådet valde bolaget att ansöka om en begränsad tillståndstid, för att under den perioden ha möjlighet att hitta en annan, lämplig plats för en bergtäkt. Vidare föreslog bolaget villkor vad gäller buller, damning, begränsade arbetstider med uppehåll i verksamheten undantaget transporter under perioden 31 maj-1 september m.m.

Naturvärden

Täkten berör inga riksintressen, varken vad gäller naturvärden eller andra värden. Den berör inte heller några skyddade områden enligt 7 kap. miljöbalken. Av Skogsstyrelsens databas ”Skogens pärlor” framgår inga skogliga eller andra naturvärden i eller i närheten av det planerade täktområdet. Av länsstyrelsens naturvårdsprogram framgår att området (Djursalaåsen) är av klass 2, dvs. ett område med mycket högt naturvärde. Vidare har området bedömts vara av klass 2 i grusinventeringen. Området är redan idag påverkat av täktverksamheten och markanvändningen runt täkten består i huvudsak av skogsmark. Det geologiska värdet och upplevelsen av åspartiet är således redan påverkat. Det föreligger därmed inte ur naturvårdssynpunkt några hinder mot att meddela tillstånd.

Täkten kommer att påverka naturmiljön lokalt på så sätt att befintliga biotoper försvinner inom själva brytningsområdet, men också att nya biotoper bildas i samband med brytningen. Det har visat sig finnas nattviol i området, men ett borttagande av växtplatser i brytningsområdet har inte bedömts påverka bevarandestatusen varken på regional eller nationell nivå. Bolaget har bedömt att det inte krävs dispens enligt Artskyddsförordningen, men har i samband med ansökan framställt önskemål om att en eventuell dispensansökan bör kunna hanteras parallellt med tillståndsansökan. Med anledning av ansökan har ett ärende vad gäller frågan om artskydd öppnats hos länsstyrelsen.

Den planerade bullervallen kommer även att utgöra insynsskydd för närliggande bebyggelse. Detta gör att den visuella påverkan på naturvärdena torde bli begränsad.

Sammanfattningsvis föreligger det inte hinder mot att meddela tillstånd med hänvisning till de höga naturvärdena i området.

Alternativ lokalisering

Bolaget har utrett en alternativ lokalisering som med hänsyn till påverkan på människors hälsa och miljön kan bedömas som mer fördelaktig. Huvudalternativet och den alternativa lokaliseringen kan dock inte jämföras förbehållslöst. För att den alternativa lokaliseringen ska vara realistisk förutsätts att verksamhetutövaren har tillgång

till marken. Berörd fastighetsägare har dock motsatt sig ett för verksamheten nödvändigt nyttjanderättsavtal.

Bolagets konsult har i sin utredning funnit även andra alternativa möjliga platser för en långsiktigt lokaliserad bergtäkt. Förutsättningar för att gå vidare med en sådan alternativ plats och ansöka om tillstånd är bland annat att det finns få eller inga motstående intressen, att materialet har den tekniska bergkvalitet som bolaget eftersöker och att det är möjligt att teckna avtal med fastighetsägaren. Detta kräver att ett flertal tidskrävande utredningar måste genomföras. För att undvika att hamna i råvarubrist har bolaget därför valt att ansöka om en mindre utökning av befintlig täkt i Alsta, med endast en femårig tillståndstid, intill dess ett långsiktigt alternativ arbetats fram.

Buller

Till skydd för insyn och för att begränsa bullerpåverkan för närliggande bebyggelse kommer bolaget att lägga upp en 5 meter hög bullervall längs med brytfrontens nord- och nordostsida, med hjälp av avbaningsmassor. Dessutom går alla transporter söderut från täkten, dvs. bort från all bebyggelse i täktens närområde.

Bullermätningar har gjorts av den pågående täktverksamheten, där resultaten visar att de gällande bullervillkoren innehålls. Därtill har bullerutredning med anledning av den aktuella ansökan genomförts. Utredningen visar att med planerade skyddsåtgärder kommer verksamheten att kunna bedrivas utan att icke acceptabla störningar uppstår och de föreslagna bullervillkoren kommer att innehållas med god marginal.

Boverkets Allmänna råd 1995:5, Bättre plats för arbete, är inte rättsligt bindande. Avståndet om 500 meter som anges där såsom skyddsavstånd för täktverksamhet är dessutom angett som ett riktvärde. Det är inte ovanligt att täkter ligger inom ett kortare avstånd än 500 meter från närmaste bostad. Dock medför den omständigheten att avståndet underskrider det som rekommenderas i vägledningen, att det kan finnas skäl att genomföra ytterligare utredningar och att vidta särskilda skyddsåtgärder för att säkerställa att bullervillkoren enligt gällande praxis kan innehållas. Bolaget har således både utrett bullerfrågan och föreslagit villkor som leder till förhållandevis låga bullervärden. Under sommartid, då många människor vistas mer utomhus, är

verksamheten starkt begränsad, undantaget transporter som dock inte kommer att passera den aktuella bebyggelsen.

Bullernivåerna har tidigare överskridits av den tidigare verksamhetsutövaren. Detta fick till följd att bullervallar anlades till en stor kostnad. Bolaget övertog verksamheten hösten 2010 och sedan dess har bullervillkoren innehållits. Det är den nu planerade verksamheten som ska prövas, med de förutsättningar som gäller idag och planerade skyddsåtgärder i form av bullervallar.

Trots att bullerutredningen visar att föreslagna bullervillkor kan klaras med god marginal har miljöprövningsdelegationen ansett att bullersituationen är en av grunderna för avslagsbeslutet.

Avståndet i sig bör inte ensamt kunna utgöra skäl för att avslå ansökan. Avståndet till närmaste bostäder har föranlett bolaget att föreslå villkor särskilt med beaktande av detta samt föreslagit särskilda försiktighetsåtgärder, bl.a. de planerade bullervallarna som också utgör insynsskydd.

Avståndet från verksamhetsområdet till fastigheten Z kommer inte att bli kortare till följd av den planerade utökningen. Däremot kommer avståndet till bebyggelsen i norr att bli kortare i jämförelse med nuvarande förhållanden, dock inte kortare än vad som är fallet för Z.

Det finns således inte grund för att avslå ansökan med hänvisning till bullersituationen. Med hänsyn till de bullernivåer som kan förutses uppstå, föreligger det inte någon risk för människors hälsa och miljön

Sammanfattning

Det finns inte skäl för att avslå ansökan på de grunder som miljöprövningsdelegationen åberopat. Det föreligger inte heller några andra hinder mot att meddela tillstånd. Lokaliseringen är, med planerade skyddsåtgärder, lämplig enligt 2 kap. 6 § miljöbalken.

Länsstyrelsen i Kalmar län samt **Hultsfred-Vimmerby miljö- och byggnadsnämnd** har avstått från att yttra sig.

M och D F, ägare till fastigheten X1, bestrider bifall till överklagandet och har inkommit med samma yttrande som de gav in till länsstyrelsen.

D och W G, ägare till fastigheten Y1, bestrider bifall till överklagandet och framställer invändningar mot ansökan framför allt med hänsyn till buller och vibrationer.

F J och S J, ägare till fastigheten Z1, bestrider bifall till överklagandet och framställer invändningar mot ansökan framför allt med hänsyn till buller, vibrationer och landskapsbild.

Mark- och miljödomstolen har hållit sammanträde och syn i målet.

DOMSKÄL

I målet tillämpliga bestämmelser framgår av det överklagade beslutet.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Mark- och miljödomstolen konstaterar att miljökonsekvensbeskrivningen har godkänts i det överklagade beslutet. Det finns inte skäl för att ifrågasätta beslutet i den delen.

Lokalisering och tillåtlighet

Täktverksamhet har bedrivits på platsen sedan lång tid tillbaka. Verksamheten omfattas för närvarande av ett tillstånd som löper fram till 2022. Materialet i tükten är dock i det närmaste utbrutet och torde enligt bolagets uppgifter räcka ca ett halvår. Bolaget har nu ansökt om en mindre utökning med ett totalt uttag om 350 000 ton med en tillståndstid på fem år.

Miljöprövningsdelegationen har avslagit ansökan bl.a. mot bakgrund av områdets höga naturvärden. Länsstyrelsen har dock varken i yttrande eller vid sammanträdet och synen utvecklat närmare vad dessa värden skulle bestå av. Domstolen konstaterar, mot bakgrund av bl.a. vad som framkom vid sammanträdet och synen, att områdets naturvärden är knutna till de geologiska formationerna och baseras på äldre inventeringar och bedömningar som gjorts före det att nuvarande tillstånd getts. De värdefulla åspartierna har brutits bort. Länsstyrelsen har vidare lämnat dispens från artskyddsförordningen för ingrepp i det nattviolbestånd som vid inventering påträffats inom det område som är aktuellt för utökning. Dispensen har vunnit laga kraft. Domstolen anser mot denna bakgrund att områdets naturvärden inte bör ligga till grund för avslag.

I fråga om avståndet till bostäder konstaterar mark- och miljödomstolen att det är förhållandevis kort och att det underskrider det rekommenderade avståndet om 500 m som anges i Boverkets Allmänna råd 1995:5. Enligt råden är riktvärdena utgångspunkter för bestämning av skyddsavstånd i en planeringssituation; en lokal anpassning måste alltid ske. Mark- och miljööverdomstolen har i ett flertal avgöranden, bl.a. MÖD 2004:40 slagit fast att det inte är avstånden i sig som har betydelse utan det är störningarna som ska bedömas. Av bullerutredningen i målet framgår att bullerstörningarna från ett värsta-fall scenario skulle uppgå till 45 dBA vid närmaste bostadsfastighet. Den förhållandevis stora dämpningen beror på naturliga höjdryggar och kompletterande bullervallar. Bolaget har yrkat att begränsningsvärdet för buller ska få uppgå till 50 dBA ekvivalent nivå dagtid, i likhet med vad som tidigare gällt. Mark- och miljödomstolen anser emellertid att buller från bergtäkten såvitt avser borring, skutknackning och förkrossning är av sådan särskilt störande karaktär att den ekvivalenta ljudnivån dagtid ska sänkas till 45 dBA. Denna nivå är enligt domstolens uppfattning mer miljömässigt motiverad och relevant för täkter som är belägna i ett i övrigt opåverkat skogs- och jordbrukslandskap med gles bostadsbebyggelse. Utredningen visar att bolaget har möjlighet att klara ett sådant begränsningsvärde för i vart fall den verksamhet som ska bedrivas inom det utökade området, med noggrann planering och placering av de mest störande bullerkällorna. Detta kan innebära att större skut kan behöva borrar och sprängas i stället för att knackas på plats samt att den mobila förkrossen hela tiden hålls i skydd av bullervallarna. Likaså kan

det krävas att bolaget anpassar verksamheten så att de mest störande bullerkällorna inte körs samtidigt. I tåktens sydvästra hörn finns dock ca 60 000 ton material kvar, varav det mesta är losshållet. Upparbetning av detta material har bolaget vid synen uppgett ska vara avslutad före kommande årsskifte. Denna verksamhet kan inte bedrivas i tillräckligt skydd av bergbranter eller bullervallar, varför bullernivåerna vid denna verksamhet kan förväntas överstiga 45 dBA vid närmaste bostadsfastighet. Dessa frågor av övergångskaraktär bör villkorsregleras på sätt som framgår av domslutet. Mark- och miljödomstolen anser att riktvärdesliknande konstruktioner inte bör förekomma när det är fråga om en känslig lokalisering med närhet till bostäder.

Bolaget har vidare yrkat att tillståndet inte ska innehålla någon årlig uttagsbegränsning och att det i princip skulle vara möjligt att bryta ut den totala volymen om 350 000 ton på ett år även om det inte är troligt. Mark- och miljödomstolen anser inte att bolaget lyckats visa att det skulle gå att göra så stora årsuttag med den utrustning som legat till grund för bullerutredningen. Det förefaller uppenbart att så stora årsuttag skulle medföra en väsentligt ökad störningsnivå, i vart fall vad gäller verksamhetens omfattning och utsträckning i tiden i förhållande till vad som varit fallet hittills. Så stora årsuttag kan befaras medföra väsentliga olägenheter för närboende. Mark- och miljödomstolen anser därför att årsuttaget bör maximeras till 100 000 ton, en mängd som med marginal överstiger medianuttaget (76 000 ton) men understiger den största mängd (131 000 ton) den högsta som hittills har brutits ut något år.

Med de villkor och begränsningar som angivits ovan och mot bakgrund av den begränsade tillståndstiden, anser domstolen, trots det korta avståndet till bostadsbebyggelse, att störningarna från verksamheten inte riskerar att bli så betydande att tillstånd inte bör lämnas. Även i övrigt anser domstolen att det går att meddela sådana villkor att olägenheter av väsentlig betydelse för människors hälsa och miljön inte uppkommer. Lokaliseringen, med beaktande av att det är fråga om en mindre areell utökning av en befintlig verksamhet med tillstånd till 2022, ska därför godtas och tillstånd lämnas.

Villkor

Mark- och miljödomstolen anser att det i övrigt ska föreskrivas villkor i enlighet med praxis och med utgångspunkt i vad bolaget åtagit sig. Det bör vidare ur resurshushållningssynpunkt föreskrivas som villkor att kvarvarande material i den befintliga delen av täkten ska vara losshållet innan brytning får påbörjas i den utökade delen.

Säkerhet

Bolaget har yrkat att en säkerhet om 260 000 kronor ska ställas som garanti för den efterbehandling som kan krävas. Något närmare underlag för bolagets beräkning har inte presenterats. Mark- och miljödomstolen beräknar säkerheten enligt följande med utgångspunkt från Miljösamverkan Sveriges rapport ”Efterbehandling av bergtäkter” 2006-11-30.

Etableringskostnad	75 000 kr
Efterbehandling täktbotten 79 000 m ² * 4 kr/m ²	316 000 kr
Justering av övergångar mellan bergkanter och omgivande terräng, släntning, blockutläggning m m utmed verksamhetsområdesgränsen 1260 m x 10 m bredd * 4 kr/m ²	50 400 kr
Totalkostnad för efterbehandling	491 800 kr

Justering för tillståndstid och inflationsfaktor

tillståndstid 5 år

Medelvärde KPI-2005-2015 = 1,10 %

$491\,800 \cdot (1 + 0,011)^5 = 519\,341$ kr

Ekonomisk säkerhet, avrundat= 520 000 kr

Verkställighetsförordnande

Då bolaget har i vart fall har material för produktion under första halvåret 2015 inom ramen för befintligt tillstånd anser mark- och miljödomstolen att tillräckliga skäl för verkställighetsförordnande saknas. Yrkandet ska därför ogillas.

Igångsättningstid

Brytning inom det utökade området bör ha påbörjats inom tre år från det att tillståndet vunnit laga kraft. I annat fall bör tillståndet upphöra att gälla.

Ianspråktagande

Bolaget har uppgett att man avser att ta i anspråk tillståndet enligt denna dom, när domen har vunnit laga kraft. Med tanke på detta och den samverkande störningsbildden beträffande utökad och befintlig verksamhet, anser mark- och miljödomstolen att det gällande tillståndet ska upphöra att gälla när denna dom vunnit laga kraft.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 21 april 2015.

Anders Bengtsson

Carl-Philip Jönsson

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Anders Bengtsson, ordförande, tekniska rådet Carl-Philip Jönsson samt de särskilda ledamöterna Björn Clasinder och Jan Hällgren. Målet har handlagts av beredningsjuristen Charlotte Engell.